

Миллий меросимиз хазинасидан

ҚИЗИҚАРЛИ ТОПИШМОҚЛАР

ҚИЗИҚАРЛИ ТОПИШМОҚЛАР

Тўловчи:
Наргиза Тошқулова

«Adabiyot uchqunlari»
Тошкент – 2014

УДК: 398.61
КБК: 82.3
ББК: 82.3 (5 о')
Q — 39

Қизиқарли топишмоқлар / Тўпловчи: Наргиза Тошқулова — Т.: «Adabiyot uchqunlari», 2014 йил, 96 бет.

ISBN 978-9943-4498-3-1

УДК: 398.61
КБК: 82.3
ББК: 82.3 (5 о')

Топишмоқлар — инсонлар, айниқса, болалар онгини ривошлантиришда муҳим рол ўйнайди.

Мазкур китобда ўзбек халқ топишмоқларини жамлаш билан бирга ўзга миллатлар топишмоқларидан ҳам намуналар келтирдик. Ўйлаймизки, сиз азизларни қизиқтиради ва китоб жавонингиздан муносиб жой эгаллайди.

Масъул муҳаррир:
Асрор САМАД

ISBN 978-9943-4498-3-1

© "Adabiyot uchqunlari" нашриёти, 2014

СЎЗБОШИ

Топишмоқлар – нарсаларнинг сифатларини ифодалаш ёки ўхшатиш орқали ўша буюм ё ҳодисани ўйлаб топишга ундар экан, кишини фикрлашга, топқирликка мажбур қилади ва бу орқали хаёлий чаққонликка ўргатади.

Топишмоқларнинг билимни оширишда роли катта. Бундан ташқари, уларнинг тарбиявий аҳамияти ҳам бор, десак, муболаға бўлмайди.

Шундан келиб чиқиб айтадиган бўлсак, ҳар бир тарбиячи (она, устоз, боғча опа) ушбу китобдан фойдаланса, нур устига аъло нур бўларди. Кунда битта бўлса-да, топишмоқ ўрганган боланинг дунёқараши кенг бўлиб, келажакда улкан чигалликларни еча оладиган мутахассис бўлиб етишса, ажаб эмас.

«Қизиқарли топишмоқлар» китоби сиз азизларнинг ана шундай эзгу мақсадларингиз йўлида ёрдамчи бўлади, деган умиддамиз.

ЎЗБЕК ХАЛҚ ТОПИШМОҚЛАРИ

Одам ва унинг аъзолари

* * *

Эрта билан тўрт оёқлаб юради,
Тушда икки оёқлаб юради,
Кечқурун уч оёқлаб юради.

(Одам — болалиги, йигитлиги, кексалиги)

* * *

Тоғда таёқ серкиллар.

(Соч ўрими)

* * *

Уй устида сара ёй.

(Қош)

* * *

Том устида қўш чироқ.

(Кўз)

* * *

Кундузи ёнар,
Кечаси сўнар.

(Кўз)

* * *

Оҳурда ола бузоқ ўйнайди.

(Кўз)

* * *

Ўзи битта,
Калласи иккита,
Думи битта,
Оёғи олтита.

(От минган оғам)

* * *

Икки оғайни бир-бирини кўрмайди.

(Кўз)

* * *

Бир боғ похол, бели боғлиқ.

(Соқол)

* * *

Атрофи чакалакзор,
Ўртаси ёруғ юлдуз.

(Кўз билан киприк)

* * *

Сандиқчамни очдим, ёпдим,
Сачоқлари ташқарида қолди.

(Кўз билан киприк)

* * *

Кундузи таёқлашар,
Кечаси қучоқлашар.

(Киприклар)

* * *

Устида икки дарча,
Ўртасида бир кунда.

(Бурун)

* * *

У ёққа қарасангиз, кўрмайсиз,
Бу ёққа қарасангиз, кўрмайсиз.
Бошингизга қарасангиз, кўрмайсиз,
Соянгизга қарасангиз, кўринади.

(Қулоқ)

* * *

Ғазнадир, тўлмас,
Бир кун бўш бўлмас.
Бўш қолса, турмас,
Усиз жон бўлмас.

(Оғуз)

* * *

Челакча,
Челакча ичида балиқча.

(Оғуз, тил)

* * *

Темир қўрғон ичида,
Қизил тойчоқ ўйнайди.

(Тил)

* * *

Ҳамма вақт оғзимда,
Ҳеч юта олмайман.

(Тил)

* * *

"Тег", десам, тегмайди,
"Тегма", десам, тегади.

(Лаб)

* * *

Кичкина охурча,
Ичи тўла михча.

(Оғуз, тиш)

* * *

Сандиқ тўла оқ садаф.

(Оғуз, тиш)

* * *

Оғил тўла оқ эшак,
Устида кўрпа-тўшак.

(Оғуз, тиш)

* * *

Бир уйим бор туйнуксиз,
Ичи тўла юлдуз.

(Оғиз, тиш)

* * *

Шов тегирмоннинг тоши,
Олтин эгарнинг қоши.
Шуни топган йигитнинг
Юз йигирма икки ёши.

(Тиш)

* * *

У ёғи арра, бу ёғи арра,
Ўртасида гўшти барра.

(Тиш, тил)

* * *

Ҳовузча,
Ҳовузча устида булоқча,
Булоқча устида чироқча,
Чироқча устида қаламча,
Қаламча устида айвонча,
Айвонча устида чакалакзор.

(Оғиз, бурун, кўз, қош, пешона, соч)

* * *

Беш отим,
Бешови ҳам қашқа отим.

(Бармоқлар)

* * *

Беш оғайни ёш эди,

Ичида бири бош эди.

(Бармоқлар)

* * *

Катта-кичик беш ўртоқ,
Уюшса бўлар тўқмоқ.

(Бармоқлар)

* * *

Бир отадан беш ўғил.

(Қўл, бармоқлар)

* * *

Косов,
Косов бошида бешов,
Бешов бошида беш ойна.

(Қўл, бармоқлар, тирноқ)

* * *

Қув ёғоч-а, қув ёғоч,
Қув ёғочда беш ёғоч,
Беш ёғочга қор ёққан,
Қор устига қон томган.

(Қўл, бармоқлар, тирноқ, хина)

* * *

Икки отим бор,
Бир-биридан чоғон.

(Оёқ)

* * *

Турсанг — турар,
Етсанг — ётар.

(Оёқ)

* * *

Тақрон ерда тойнинг изи.

(Киндик)

* * *

Газлаб олинмас, пудлаб сотилмас,
Ҳар кимда бирдан ортиқ бўлмас.
Ўзиникини бировга тортиқ қилмас,
Исми бўлса ҳам, жисми бўлмас.
Кўзга кўринмас, қўлга тутилмас,
Фойдадан холи эмас, йўқдан топилмас.
Шолининг похоли эмас,
Эчкининг соқоли эмас.

(Ақл)

* * *

Бир нафасда оламни кезар.

(Фикр)

* * *

Бир тўкилса,
Қайта тўлмас.

(Обрў, номус)

* * *

Асадан ширин,
Заҳардан аччиқ.

(Сўз, гап)

* * *

Оғзим очдим, учди-кетди,
Самарқанду Бухор бориб етди.

(Сўз, гап)

* * *

Оғиздан чиққанча меники,
Оғиздан чиққани элики.

(Сўз, гап)

* * *

Кичкина — митти,
Тепди, йиқитди.

(Уйқу)

* * *

Саман от миндим, сой кечдим,
Соясини кўрмадим.
Қизил бахмалдан тўн бичдим,
Қийиғини кўрмадим.

(Туш)

* * *

Ўзи кенг,
Денгиздан чуқур.

(Фикр)

* * *

Чанғароқда қўш чироқ,
У не бўлди, болқантўз?

Уй устида сари ёй,
У не бўлди, болқантўз?

Зарна ерда қўш тўла,
У не бўлди, болқантўз?

Ҳовузи бор, суви йўқ,
У не бўлди, болқантўз?

Қатор-қатор қора нор,
У не бўлди, болқантўз?

Уй ортида қўш терак,
У не бўлди, болқантўз?

*(Чанғароқда қўш чироқ,
Кўз дегани эмасми?)*

*Уй устида сари ёй,
Қош дегани эмасми?)*

*Зарна ерда қўш тўла,
Бурун деган эмасми?)*

*Ҳовузи бор, суви йўқ,
Оғиз деган эмасми?)*

*Қатор-қатор қора нор,
Соч дегани эмасми?)*

*Уй ортида қўш терак,
Соч ўрими эмасми?)*

Ҳайвонот дунёси ҳақида

* * *

Тўрт оёқли,
Темир туёқли.

(От)

* * *

Сувдай чопади,
Манзилга етади.

(От)

* * *

Қуён эмас,
Узун қулоқ.
От эмас,
Тўртта туёқ.

(Эшак)

* * *

Тапир-тупир тўртовлон,
Ҳанграгани бировлон.

(Эшак)

* * *

Оёғи попик,
Оғзи кўпик.

(Туя)

* * *

Оғзи қулқулум,

Узун оёғу калта дум.

(Туя)

* * *

Бораверади, бораверади,
Бўйрадай ерни олиб ётади.

(Сигир)

* * *

Ер тагида қубба игна.

(Тирратикан)

* * *

Ямоғи бору
Йиртиғи йўқ.

(Сигирнинг оласи)

* * *

Тўрт мерган
Бир қудуққа ўқ отар.

(Сигир соғиш)

* * *

Икки тортар,
Бир йиртар.

(Хўкиз, ооч)

* * *

Кичкинтойгина бўйи бор,
Айлантирган тўни бор.

(Кўй)

* * *

Буюк тоғнинг бошида
Букри қўчқор ўйнайди.

(Олқор)

* * *

Соқоли бор,
Мўйлови йўқ.

(Эчки)

* * *

Соқоли бор,
Ақли йўқ.

(Эчки)

* * *

Чорва ичида шайтон,
Соқоли узун султон.

(Така)

* * *

Ерда юради,
Осмонни кўрмайди.

(Чўчқа)

* * *

Кетаверади, кетаверади,
Саватдек ерни олади.

(Ит)

* * *

Сояда ётар,
Минг қўй боқар.

(Ит)

* * *

Кичкинагина қумфон,
Ўтириб кўзини юмфон.

(Мушук)

* * *

Мўйлови бор,
Соқоли йўқ.

(Мушук)

* * *

Уйдай жойни олар,
Сичқондан қўрқар.

(Фил)

* * *

Туя десам, каттакон,
Усти кенг, бир макон.

(Фил)

* * *

Йўл-йўл тўни бор,
Одам қўрқар турқи бор.

(Йўлбарс)

* * *

Келганда тўрт оёқ,
Кетганда икки оёқ.

(Айуқ)

* * *

Далама-дала қидиради,
Қўй билан эчки оқ уради.

(Бўри)

* * *

Қашқир минган,
Эшак ўнгарган,
Эчки ҳайдаган,
Туя етаклаган.

(Тулқи)

* * *

Сув тагида олтин балдоқ.

(Балиқ)

* * *

Шохлари бор қўчқордек,
Бўйи мисли дарахтдек.

(Кийик)

* * *

Ўзи йўртиқ,
Лаби тиртиқ.

(Қуён)

* * *

Ердан чиқади қозик,
Иси жуда сассиқ.

(Юмронқозик)

* * *

Токчама-токча,
Азамат хўжа.

(Сичқон)

* * *

Тирик келиб, ўликдан ош сўради,
Ўлик туриб, тирикни бўғиб олди.

(Сичқон, қопқон)

* * *

Қаноти бор учмайди,
Қуруқликда юрмайди.

(Балиқ)

* * *

Боши бору сочи йўқ,
Кўзи бору қоши йўқ,
Тангаси бор, пули йўқ,
Қаноти бор, учуви йўқ.

(Балиқ)

* * *

Сассиқ кўлда ит ҳурар.

(Бақа)

* * *

Ҳовуз ёнида Султонбойвачча ўтиради.

(Бақа)

* * *

Ости тош, усти тош,
Ўртасида чандир бош.

(Тошбақа)

* * *

Икки тобоқ,
Орасида қашқалдоқ.

(Тошбақа)

* * *

Эмаклаган тошни кўрдим,
Тошдан чиққан бошни кўрдим.

(Тошбақа)

* * *

Ер тагида ёғли қамчи.

(Илон)

* * *

Кўприк остида ёғли ҳасип.

(Илон)

* * *

Узун ичак,
Учи тугунчак.
Танаси чипор,
Ўрмондан чиқар.

(Илон)

* * *

Ола қамчи уради,
Чумчуқларни сувради.

(Илон)

* * *

Узун-узун из қолган,
Зар кокилли қиз борган.
Боши қалтироқ,
Кўзи ғилайроқ.

(Илон)

* * *

Қорагина попиш,
Деворга ёпиш.

(Калтакесак)

* * *

Ер тагида қизил химич.

(Чувалчанг)

* * *

Сувга тушса, мингта,
Сувдан чиқса, битта.

(Отнинг гуми)

Парранда ва қушлар

* * *

Боши тароқ,
Думи ўроқ.

(Хўроз)

* * *

Бир қўшним бор аввал бошдан,

Соқоли унинг қизил гўшдан.
Саҳар туриб шовқин солар,
Хабари йўқ ҳеч бир ишдан.

(Хўроз)

* * *

Овозаси азонда,
Мазалиги қозонда.

(Хўроз)

* * *

Касби доим тақир-туқур,
Қайда илон кўрса, чўқир.

(Лайлак)

* * *

Қирдан туриб тухум ирғитдим.

(Бургут)

* * *

Бир қушим бор фаранги,
Чорбоғда чалар чанғди.

(Саъва)

* * *

Бойнинг ўғли кўкка қараб йиғлайди.

(Бойўғли)

* * *

Юқоридан келади зебогина товши бор,

Оёғида пахмоққина ковши бор.

(Каклик)

* * *

Сурп кўйлаклик,
Селон камзулик.

(Олашақшақ)

* * *

Атлас кўйлак қаноти,
Хуш хабарчи одати.

(Зағизфон)

* * *

Зув-зув борағай,
Томдан қарағай.
Чўп, лой чўқиғай,
Сават тўқиғай.

(Қалдирғоч)

* * *

Кичкина жувонмарг,
Том бошидан ўтин ташлайди.

(Чумчуқ)

* * *

Қизил қия ичида
Қийма жувон ўтирар.
Даканасин дол қўйиб,
Далва жувон ўтирар.

(Бедана)

* * *

Қозик устида қор турмас.

(Тухум)

* * *

Менинг бир ўтовим бор,
Ойнаси, эшиги йўқ.

(Тухум)

* * *

Пиширса, ош бўлур,
Пиширмаса, қуш бўлур.

(Тухум)

* * *

Бир косада икки хил овқат.

(Тухум)

* * *

Бир уйда икки ўртоқ,
Бири сариқ, бири оқ.

(Тухум)

* * *

Чий тагида чинни коса.

(Қуш уяси)

* * *

Болорда бешик бор.

(Қуш уяси)

Ҳашаротлар ҳақида

* * *

Кичкина митти,
Шохини тираб сув ичди.

(Ари)

* * *

Зув-зув борар,
Зув-зув келар.
Достон ўқир,
Ғалвир тўқир.

(Ари)

* * *

Тутдан бизга кўйлак тўқир.

(Ипак қурти)

* * *

Кўк еб, олтин ўрайди.

(Ипак қурти)

* * *

Қаноти бор,
Қони йўқ.
Тухум қўяр,

Сони йўқ.

(Капалак)

* * *

Ўзи йўқдек,
Товуши ўқдек.

(Қора чигиртка)

* * *

Ўтириши ўймоқдай,
Бақриши тойлоқдай.

(Қора чигиртка)

* * *

Ўтириши тулкидай,
Ўт ейиши йилқидай.

(Чигиртка)

* * *

Арангдай-парангдай,
Икки кўзи запарангдай.

(Чигиртка)

* * *

Қора ўзи, қарға эмас,
Шохлари бор, ҳўкиз эмас.
Олти оёқ, туёқсиз,
Учади, чиғиллайди,
Ўтириб ер ковлайди.

(Қўнғуз)

* * *

Бир отим бор ажабгина,
Думлари бор гажаккина.
Ҳали келса, кўрарсиз,
Қўрқа-қўрқа ўларсиз.

(Чаён)

* * *

Бели-бели беланг от,
Бели нозик куранг от.
Тоққа минса, тоймас от,
Ўлат текса, ўлмас от.

(Чумоли)

* * *

Бели қиздай, куранг от,
Тоғу тошдан тоймаган,
Ҳалов туя ўлмаган,
Бели ингичка куранг от.

(Чумоли)

* * *

Тоғдан тоймас от,
Милтиқ тегмас от.

(Чумоли)

* * *

Бели қилдай,
Боши хумдай.

(Чумоли)

* * *

У ёққа боради,
Бу ёққа боради,
Бўз тўқийди.

(Ўргимчак)

* * *

Тўр билан ўраб олган,
Пашшага занжир солган.

(Ўргимчак)

* * *

Ўзи йўқдай, ботирим,
Овози ўқдай, ботирим.
Шапалоқ юртга бориб,
Ўлиб қолган, ботирим.

(Пашша)

* * *

Чийдим, чийдим, чийдим қуш,
Чий бошига қўнди қуш.
Қирғини келди, қирилди,
Маҳали келди, тирилди.

(Чивин)

* * *

Ис билади, ит эмас,
Ўзи кичик, бит эмас.
Одамни кўп талайди,
Қон ичиб, у тўймас.

(Кана)

* * *

Қоронғи том ичида
Қора бузоқ диркиллар.

(Бурга)

Ўсимликлар дунёси ҳақида

* * *

Ёзда ҳам қишда,
Бир хил кийимда.

(Арча)

* * *

Болалари қарсак чалади,
Оналари ўйинга тушади.

(Терак, барглари)

* * *

Кичкина декча,
Ичи мазалиқча.

(Ёнғоқ)

* * *

У ёғи тоғ,
Бу ёғи тоғ.
Ўртасида
Сариф ёғ.

(Ёнғоқ)

* * *

Пўсти қалин, қовоқдай,

Бели боғли танобдай,
Меваси сариф ёғдай.

(Ёнғоқ)

* * *

Икки тоғнинг орасида
Бир туп янтоқ.

(Богом)

* * *

Ош ичида тош,
Тош ичида ош.

(Ўрик)

* * *

Ўзи ширин, туклигина,
Мазаси бор, тотлигина.

(Шафтоли)

* * *

Бодом каби япроғи,
Солланади булоғи.

(Шафтоли)

* * *

Паст-паст бўйи бор,
Малла тўни бор.

(Беҳи)

* * *

Бир қоп ун,
Ичида устун.

(Жийда)

* * *

Таши қизил анордай,
Ичи оқ ундай,
Ўтириши гулдай.

(Жийда)

* * *

Отаси букри хўжа,
Онаси ёйма чалпак,
Боласи ширин-шакар.

(Ток барги, узуми)

* * *

Бўғун-бўғун, бўғунчоқ,
Тугун-тугун, тугунчак.
Етмиш қизнинг онаси
Ҳали ҳам бўлса келинчак.

(Ток, узум)

* * *

Кичкина декча,
Ичи тўла михча.

(Анор)

* * *

Кичкина гумбаз ичида

Қизлар айлабди макон.
Юзларида парда тутиғлик,
Ҳар бирининг бағри қон.

(Анор)

* * *

Ости сариқ, усти сариқ,
Ширин, тотли, ичи тариқ.

(Анжир)

* * *

Қамчи даста,
Қамчи дастада маржон.

(Дўлана)

* * *

Тепдим, сандиқ очилди,
Ерга бодом сочилди.

(Дўлана)

* * *

Қордай оппоқ,
Юнгдай юмшоқ.

(Пахта)

* * *

Кичкина хурмача,
Оғизлари бурмача.

(Кўсак)

* * *

Момиққина онаси,
Ёғлиққина боласи.

(Пахта, чигит)

* * *

Ҳамма ёғи қилтиқ,
Ҳамма унга интиқ.

(Буғдой)

* * *

Ўзи ариқ,
Ранги сариқ.
Юзи қизил,
Боши қилтиқ.

(Буғдой)

* * *

Қизилини ўзим едим,
Сарифини молга бердим.

(Буғдой, сомон)

* * *

Кичкина қиз,
Қўлида бигиз.

(Шоли)

* * *

Тарам сочли қиз тўдаси,
Сувда ётар кун-кечаси.

Сувда ётиб сувга тегмай,
Олтмишида у сарғайгай.

Саксон кунда сабоқдадир,
Тўқсон кунда товоқдадир.

(Гуруч)

* * *

Сарибой бобом ичкари,
Соқоллари ташқари.

(Жўхори)

* * *

Узун-узун кўчалар,
Ичи тўла баччалар.

(Ловия)

* * *

Эрназар бобом энкаяди,
Калласи қинқаяди.
Тевараги тўп-тўп,
Ўртаси қип-қизил.

(Тариқ)

* * *

Кунга қараб толмайди,
Кундан кўзни олмайди.

(Кунгабоқар)

* * *

Кичкина, кичкина келинчак,
Бошларида тугунчак.

(Исирик)

* * *

Эксанг, битар,
Иси ҳамма ёқни тутар.

(Райҳон)

* * *

Ариқ бўйида тўшак.

(Майса)

* * *

Узун терак,
Ичи ковак.

(Қамиш)

* * *

Дарё,
Ўртасида бўйро.

(Қамиш)

* * *

Лип этади, кириб кетади,
Чиқазолмай эсинг кетади.

(Тукан)

* * *

Хўппа семиз,
Бир туки йўқ.

(Тарвуз)

* * *

Зар-зар тўни бор,
Зарбдан паноҳи бор.
Урди пичоқни,
Унинг не гуноҳи бор?

(Қовун)

* * *

Бир уйнинг ичида
Тўрт кўрпача ёйиғлик турибди.
Эшиги ҳам йўқ, тешиги ҳам йўқ,
Меҳмон келса, очилади.

(Қовун)

* * *

Оппоқ, семиз, мойи йўқ,
Териси қалин, жуни йўқ.

(Ошқовоқ)

* * *

Қўшнимнинг арқони девордан ошиб тушди.

(Ошқовоқ)

* * *

Пишмаганда мазали,

Пишганда мазасиз.

(Богринг)

* * *

Қат-қат тўнли,
Қарич бўйли.

(Карам)

* * *

Ер тагида олтин бош.

(Шолғом)

* * *

Ер тагида чакса гўшт.

(Лавлаги)

* * *

Ер тагида олтин қозиқ.

(Сабзи)

* * *

Сари бобом ичкари,
Соқоллари ташқари.

(Сабзи)

* * *

Паст-паст бўйи бор,
Етти қават тўни бор.

(Пиёз)

* * *

Устидаги кўйлаги,
Худди қоғозга ўхшар.
Тўғрасанг, жаҳди чиқиб,
Кўзингни дарров ёшлар.

(Пиёз)

* * *

Ер тагида юмрон қозиқ.

(Турп)

* * *

Бир бармоқча бўйи бор,
Қизил бахмал тўни бор.

(Гармгори)

* * *

Қизилгина кўзачак,
Ичи тўла зирачак.

(Гармгори)

* * *

Бизлар, бизлар биз эдик,
Бизлар бир талай қиз эдик.
Бизларни уздилар,
Бир ипга туздилар.

(Гармгори)

* * *

Ер устида муштдай қуйруқ.

(Кўзиқорин)

Озиқ-овқатлар ҳақида

* * *

Юмалатсам, жони йўқ,
Юлиб олсам, қони йўқ.

(Хамир)

* * *

Муштлаб-муштлаб урарлар,
Мунча гуноҳ қилибман?!
Ўтга солиб ёқарлар,
Мунча осий бўлибман?!

Мунча мени хорларлар,
Билмам, нима қилибман?
Мунча мени севарлар,
Қандай ширин бўлибман!

(Хамир, нон)

* * *

Хом солдим,
Пишиқ олдим.

(Ёпган нон)

* * *

Қоронғи уйда шивир-шивир.

(Шовла)

* * *

Қозон ичида оппоқ қор.

(Ширгуруч)

* * *

Ип эшиб қудуққа ташладим.

(Угра)

* * *

Кесдим, кесдим,
Қудуққа ташладим.

(Угра)

* * *

Букдим, букдим,
Қудуққа ташладим.

(Чучвара)

* * *

Бир қозондан қирқ туя сув ичар.

(Чучвара)

* * *

Сув эмас, суюқ,
Қор эмас, оқ.

(Сут)

* * *

Ўзи оппоқ, қор эмас,
Нон бўлмайдди, ун эмас.

(Шакар)

* * *

Бир ўрдакка бир чимдим.

(Чой)

* * *

Чайналади, чайналади, ютилмайди.

(Сақич)

Турли буюмлар ва уй жиҳозлари ҳақида

* * *

У ёққа ўтади қизгина,
Бу ёққа ўтади қизгина.
Қулоғига ҳалқа тақиб,
Шилдираб ўтади қизгина.

(Моки)

* * *

Урдим, гуп этди,
Ер тагига кириб кетди.

(Кетмон)

* * *

Оғзи йўқ,
Тиши кўп.

(Аппа)

* * *

Тушган ерини узар.

(Омбур)

* * *

Келиб оғзини очар,
Тишлаб олиб қочар.

(Омбур)

* * *

Қат-қат менинг чўнтагим,
Қатлама менинг чўнтагим.
Етти ердан тўй қелса,
Тўймас менинг чўнтагим.

(Тегирмон)

* * *

У нимадир, қув ёғочдан оғзи бор,
У нимадир, ўртасида мағзи бор,
У нимадир, елкасида оғзи бор,
У нимадир, сув остида қимирлар?

(Тегирмон)

* * *

Чин қушим, чинни қушим,
Чин тепага қўнди қушим.
Қанотини ёйди қушим.
Танобини тортди қушим.

(Чоғир)

* * *

Кундузи ташқари,
Кечаси ичкари.

(Эшик)

* * *

Кечаси туради,
Кундузи ётади.

(Эшик занжири)

* * *

Кичкина итча ҳурмайди,
Тишламайди, уйга қўймайди.

(Қулф)

* * *

Катта хотин уй пойлайди,
Кичкина хотин йўқловга кетади.

(Қулф, калит)

* * *

Акасини укаси қитиқлайди.

(Қулф, калит)

* * *

Узун бўйли,
Қора тўнли.

(Мўри)

* * *

Осмондан осилган,
Ердан қазилган.

(Қуғуқ)

* * *

Тепдим, тепдим,
Теракка чиқдим.

(Нарвон)

* * *

Бир дўстим бор ажойиб,
Агар ким унга боқса,
Кулиб боқар илжайиб.

(Ойна)

* * *

Қўлсиз, оёқсиз кўйлак кияр.

(Ёстиқ)

* * *

Куну тун юради,
Доим бир жойда туради.

(Соат)

* * *

Оёғи йўқ, юради,
Оғзи йўқ, гапиради.

(Соат)

* * *

Кундузи йиғилади,
Кечаси ёйилади.

(Кўрна)

* * *

Оғзи ола аломат,
Ичи қизил қиёмат.

Сув сепсам, қуруқ чиқар,
Ё алҳазар, саломат.

(Тандир, нон)

* * *

Белин боғлаб уй ўртасида ўйнар.

(Супурги)

* * *

Ўзи битта,
Қулоғи тўртта.

(Қозон, тўрт қулоғи)

* * *

Лайлак уяда,
Думи зиёда.

(Чўмич)

* * *

Ҳакка уяда,
Қуйруғи зиёда.

(Қошиқ)

* * *

Ости иморат,
Усти иморат,
Ўртаси оташхона.

(Самовар)

* * *

Ўзи катта,
Кичикка эгилади.

(Чойнак)

* * *

Рўпарада турибди,
Юзи думалоқ, лўппи.
Бир қулоғи бор, бир бурни,
Бошига кийган дўппи.

(Чойнак)

* * *

Оналари токчадан тушса,
Болалари югуриб келади.

(Чойнак, пиёла)

* * *

Меҳмон келди,
Югуриб борди.
Қўлига чиқиб,
Лабини ўтди.

(Пиёла)

* * *

Тап-тап этади,
Тагидан карвон ўтади.

(Элак)

* * *

Ишини битирди,
Эшик тагига ўтирди.

(Супурги)

* * *

Ётса, турмас,
Турса, ётмас.

(Қоп)

* * *

Боради, боради,
Тангадай жойни олади.

(Ҳасса)

* * *

Кундузи юради-юради,
Оқшом тик туради.

(Ҳасса)

* * *

Бир оёғин осиб турар,
Бир оёғин босиб турар.
Чор бозорга боради,
Бўз бозорга бормайди.

(Тарози)

* * *

Бир товоқ қизил олма,
Ушламоққа ҳадинг бормас.

(Чўғ)

* * *

Оёқсиз, қўлсиз томга чиқади.

(Тутун)

* * *

Оёғи йўқ қочади,
Қаноти йўқ учади.

(Тутун)

* * *

Ҳовуз,
Ҳовуз ичида сув,
Сув ичида илон,
Илоннинг оғзида ўт.

(Чироқ)

* * *

Ўзининг баданини ўзи ейди.

(Шам)

* * *

Юмалоқ тепада қилич ўйнар.

(Устара)

* * *

Кичкинтойгина келинчак,
Бошида бор тугунчак.

(Гугурт)

* * *

Бош устида чамбарак,
Чамбаракда капалак.

(Дўппи)

* * *

Ўзи битта,
Тухуми тўртта,
Боласи ўн олтига.

(Дўппи)

* * *

Бошингдаги бошпана,
Қиш-қировда гулхона.

(Телпак)

* * *

Кундузи ҳимоя қилади,
Кечаси қозикда туради.

(Кийим)

* * *

Эрта турди,
Икки айри йўлга тушди.

(Шим)

* * *

Муштум ерга тушди.

(Чўнтак)

* * *

Кетаверади, кетаверади,
Борган жойида оғзи очилиб қолади.

(Ковуш)

* * *

Чакка томади,
Ерга тушмайди.

(Зирак-сирға)

* * *

Муш-муш, мушуккина,
Қўлида ушукқина.

(Узук)

* * *

Икки ботир қиличлашар.

(Қайчи)

* * *

Бир ўра,
Бир ўра ичида минг ўра.

(Ангишвона)

* * *

Ўзи битта,
Кўзи мингта.

(Ангишвона)

* * *

Йилт этди,
Қирдан ошди.

(Игна)

* * *

Миттигина келинчак,
Майин сочи узунчоқ.

(Игна, ип)

* * *

Игнанинг боши тугма.

(Тўғнағич)

* * *

Дарахт эмас, япроқли,
Кўйлак эмас, этакли.
Одам эмас, сўзлайди,
Турли куйлар куйлайди.

(Китоб)

* * *

Тилсиз, ақл ўргатар.

(Китоб)

* * *

Устида қопқоқ,
Тагида қопқоқ,
Ичинда япроқ.

(Китоб)

* * *

Оқ ер очдим,
Қора буғдой сочдим.

(Қоғоз, ёзув)

* * *

Қўл билан экилар,
Оғиз билан йиғилар.

(Ёзиш, ўқиш)

* * *

Сирти таёқ,
Ичи бўёқ.

(Қалам)

* * *

Чўпчагим — чўпчак,
Олтин беланчак.
Етти қизнинг онаси
Ҳалигача келинчак.

(Қўғирчоқ)

* * *

Оқ ер очдим,
Қора буғдой сочдим.

(Қоғоз, ёзув)

* * *

Жони йўқ,
Урса, йиғлайди.

(Қўнғироқ)

* * *

Оқ розим учди-кетди,
Ичагини чўзди-кетди.

(Варрак)

* * *

Тап-тап этади,

Урсам, учиб кетади.

(Копток)

* * *

Отдан баланд,
Итдан паст.

(Эгар)

* * *

Офилда беш бармоқ,
Иши хас-чўп тўпламоқ.

(Паншаха)

**Теварак атроф ва табиат
ҳодисалари ҳақида**

* * *

Кўк косани тўнтардим.

(Осмон)

* * *

Кўк сандиғим очилди,
Ичидан зар сочилди.

(Осмон, қуёш)

* * *

Узоқ тоғда ўт ёнар.

(Қуёш)

* * *

Бир парча патир,
Оламга татир.

(Ой)

* * *

Оға-ини минг ботир,
Кўм-кўк гиламда ётир.

(Осмон, юлдузлар)

* * *

Зар гилам, зар-зар гилам,
Кўтарай, десам, офир гилам.

(Ер)

* * *

Ўйиб олдим,
Изи йўқ.

(Сув)

* * *

Кўзга кўринмас,
Қўлга тутилмас.

(Ҳаво)

* * *

Оёғи йўқ, қочади,
Қаноти йўқ, учади.

(Булут)

* * *

Ёруғи бор,
Ўзи йўқ.
Довруғи бор,
Овози бор.

(Яшин, момақалдироқ)

* * *

Новча йигит том тешар.

(Ёмғир)

* * *

Қўлсиз, оёқсиз эшик очар.

(Шамол)

* * *

Бир туп катта терак,
Туби бир, шохи ўн икки,
Япроғи уч юз олтмиш,
Япроғининг бир томони оқ,
Иккинчи томони қора.

(Йил, ўн икки ой, кунлар, кеча, кундуз)

* * *

Чопса, чопилмас,
Кесса, кесилмас.

(Соя)

* * *

Икки йўрға йироқда,
Бири кунда, бири тунда.

(Қуёш, ой)

* * *

Кўпирим динг-динг этади,
Остидан беклар ўтади.

(Сув, оқим)

* * *

Қоқрон ерда қўзи ўйнайди,
Тоқрон ерда този ўйнайди.

(Дўл)

* * *

У ёққа ўтдим, билдингми?
Бу ёққа ўтдим, билдингми?
Оқ қуврайнинг бошини,
Чертиб ўтдим, билдингми?

(Шамол)

Қурол-яроғ ҳақида

* * *

Оқ кучугим анг этди,
Товуши Қўқонга етди.

(Милтиқ ўқи)

* * *

Болта урдим,
Бадахшон кетди.

(Милтиқ ўқи)

* * *

Оғизгинаси ўймоқдай,
Бақиргани тойлоқдай.

(Милтиқ ўқи)

* * *

Қора биям қалт этди,
Қобирғаси ялт этди.

(Қилич)

* * *

Тумшуғи узун,
Тоғни тешар.

(Милтиқ)

* * *

Ялт-ялт этар,
Ямлаб кетар.

(Ўқ)

* * *

Зинг этди, зинграб кетди,
Оқ қуврайнинг бошини чалиб
Ўтди, кўрдингми?

(Ўқ)

Чолғу асбоблари ҳақида

* * *

Узун терак йиқилди,
Учи менинг қўлимда.
Зағизғони сайрайди,

Сочи менинг қўлимда.

(Танбур)

* * *

Уч айғир,
ҳайдадим текис йўлга,
Учовига ўн одам
хизмат қилар зўрға-зўрға.

(Дутор)

* * *

Боғда булбул сайрайди,
Эгалари сўзлайди.

(Дутор)

* * *

Томда туриб гилам қоқдим.

(Ноғора)

* * *

Ҳасан дорози бир букур,
Ҳовлига солади зикир.
Ҳар мўридан тутун чиқса,
Баччалар тапир-тушур.

(Карнай)

* * *

Томда туриб гилам қоқдим,
Чанги жаҳонга кетди.

(Ноғора)

* * *

Ўзи митти,
Овози оламга етди.

(Сурнай)

* * *

Жони йўқ,
Урса, йиғлайди.

(Кўнғироқ)

Фан-техника ютуқлари ҳақида

* * *

Тинмас битта,
Тинглар мингта.

(Радио)

* * *

Катта қути, кўзи бор,
Кўп томоша, сўзи бор.

(Телевизор)

* * *

Радио десам, радио эмас,
Кино десам, кино эмас.
Эшитасан сўзини
Ҳам кўрасан ўзини.

(Телевизор)

* * *

Жонсиз, тинглайди,
Қўлсиз, ёзади,
Тилсиз, сўзлайди.

(Магнитофон)

* * *

Пўлат қушим учди-кетди,
Бир зум ўтмай Ойга етди.

(Ракета)

* * *

Шамолдай учқур,
Йўқ оёғи ва қўли.
Кўзга кўринмас,
Чароғон юрган йўли.

(Электр токи)

* * *

Сув эмас, симда оқар,
Ўт эмас, чироқ ёқар.

(Электр токи)

* * *

Ўзи қатор жойланган,
Бир-бирига бойланган.
Бир-бирини кузатар,
Беҳисоб нур узатар.

(Электр столбаси, ток)

* * *

Уйга осдик битта нок,
Ёп-ёруғ бўлди ҳар ёқ.

(Лампочка)

* * *

Уйимизга ин қўйган,
Тилла қушу тилла қуш.
Кеч кирганда яшнасанг,
Одамларнинг кўнгли хуш.

(Лампочка)

* * *

Тагида таглик,
Бошида қалпоқ.
Қалпоқ тагидан
Мўралаб чиқар.

(Стол лампаси)

* * *

Ўчоғи бор, мўриси йўқ,
Чўғи бору куяси йўқ.

(Электр плитка)

* * *

Ортиб аччиқ қизил мева,
Оқ денгизда сузар кема.

(Дазмол)

* * *

Ташқари ёз, дим-олов,
Уйчамизда муз, қиров.

(Музлаткич)

* * *

Бир ажойиб ишхона,
Ичи доим қишхона.

(Музлаткич)

* * *

Бир туям бор, гулдироқ,
Ҳамма ери ялтироқ.

(Трактор)

* * *

Денгизда кема сузар,
Кетма-кет олтин узар.

(Пахта териш машинаси)

* * *

Ўради — ўроғи йўқ,
Йиғади — тирноғи йўқ.
Дони бўлар қоп-қоп,
Янчади — тўқмоғи йўқ.

(Комбайн)

* * *

Гур-гур этар, учар-кетар,
Юртдан юртга одам элтар.

(Самолёт)

* * *

Узоқларга учса ҳам,

Талпиниб қанот қоқмас.

(Самолёт)

* * *

Ғилдираксиз паровоз,
Паровозки, жуда соз.
Денгизларда сузади,
Балиқлардан ўзади.

(Пароход)

* * *

Чўзилиб ётар нарвон,
Ундан ўтар уй-карвон.

(Темир йўл, поезд)

* * *

Кичик темир устида
Шамолдек елиб юрар.
Эгаларим келсин, деб
Ҳар доим кутиб турар.

(Трамвай)

* * *

Кўзи ялтирайди,
Ичи қалтирайди.

(Автомашина)

* * *

Ёзда тойча,
Қишда хуржун.

(Велосипед)

* * *

Балаңд темир уй юрар,
Бурни тоғларни сурар.

(Экскаватор)

* * *

Сен ичида турсанг тикка,
Олиб чиқар юксакликка.

(Лифт)

* * *

Тили пўлат шоввоз,
Сўзлай олмас беқоғоз.

(Ручка)

ТУРЛИ ХАЛҚЛАР ТОПИШМОҚЛАРИ

Одам ва унинг аъзолари ҳақида топишмоқлар

* * *

Икки ака-ука,
Бир йўл ёқасида яшайди,
Бир-бирини кўрмайди.

(Кўз — рус)

* * *

Кўл,
Кўл атрофида қамиш.

(Кўз — белорус)

* * *

Биттаси гапиради,
Иккитаси кўради,
Иккитаси эшитади.

(Оғиз, кўз, қулоқ — белорус)

* * *

Икки онада бештадан бола,
Ҳаммасининг исми бир.

(Бармоқлар — рус)

* * *

Ўн ўғлон, елкасида ойна бор.

(Бармоқ ва тирноқлар — рус)

* * *

Йигирма киши,
Ҳаммасининг юзи орқада.

(Бармоқлардаги тирноқлар — ёқут)

* * *

Икки чироқ ўртасида ёлғиз ўзим.

(Бурун — рус)

* * *

Қизил тулкича,
инидан чиқиб кетмас.

(Тил — рус)

* * *

Экилмайди, суғорилмайди,
Ўз-ўзидан ўсади.

(Соч — рус)

* * *

Доимо бир-биридан ўзмоқчи бўлади,
Бир умр бир-биридан ўзолмайди.

(Оёқлар — рус)

* * *

Мен юряпман,
У эса ортимда қоляпти.

(Оёқ узи — рус)

* * *

Эрталаб тўрт оёқ,
Кундузи икки оёқ,
Кечқурун уч оёқ.

*(Инсон гўдаклиги, ёшлиги ва
қариллигида — украин)*

Уй жиҳозлари ҳақида

* * *

Бир қўл билан кутиб олади,
Иккинчи қўл билан кузатади.

(Эшик — рус)

* * *

Уй ичида ҳам эмас, ташқарида ҳам эмас.

(Эшик — рус)

* * *

Бир том остида тўрт ака-ука.

(Стол — рус)

* * *

Кўпни яширади,
Ўзи эса кўз олдинда.

(Шкаф — рус)

* * *

Нима йўл эканки, ким унда юрса, чўлоқланади.

(Нарвон — белорус)

* * *

Уй атрофи кўл.

(Дераза — Литва)

* * *

Юради, юради,
Уй ичига кирмайди.

(Эшик — рус)

* * *

Ўзи ҳеч кимни хафа қилмайди,
Лекин ҳамма уни итаради.

(Эшик — қозоқ)

* * *

Бир олдинга, бир орқага юради,
Чарчамайди ҳечам.

(Эшик — карел)

* * *

Кетаётганларга ҳам, келаётганларга ҳам қўл узатади.

(Эшик — Коми халқлари)

* * *

Қора кучугим жим ётади,
Тишламайди, вовилламайди,
Уйга ҳеч кимни киритмайди.

(Қулф — рус)

* * *

Думи ташқарида, бурни ичида,
Ким бурнини бураса,
Ўша ичкарида.

(Қулф — рус)

Ҳайвонлар ҳақида

* * *

Қишда оппоқ,
Ёзда куланг.
Ўзи-ку қўрқоқ,
Аммо безарар.

(Қуён — рус)

* * *

Малла бекача,
Келди ўрмондан.
Санаб товуқларни,
Олиб кетди ўзи билан.

(Тулки — рус)

* * *

Ким кузда ётиб,
Баҳорда уйғонар?

(Айиқ — нанай)

* * *

Қишда ётиб ухлар,

Ёзда ари қувлар.

(Айиқ – рус)

* * *

Қишда ёвуз ва оч ўрмон кезар.

(Бўри – рус)

* * *

Тепаси тош,
Ости тош.
Тўрт оёқ,
Битта бош.

(Тошбақа – туркман)

* * *

Шохдан шохга сакрар,
Қуш эмас.
Маллавой, тулки эмас.

(Олмахон – рус)

* * *

Ҳайвон эмас, қуш эмас,
Ҳаммадан ҳуркар.
Пашша овлаб,
Сувга шартта сакрар.

(Қурбақа – рус)

* * *

Арча остида игна тўла қопча ётар.

(Тупратикан – рус)

* * *

Кичик ҳайвонлар,
Кулранг кийимда,
Узун думлар,
Қора кўзлар,
Ўткир тишлар.

(Сичқонлар — белорус)

* * *

Ким бошида ўрмон олиб юради?

(Кийик — Эвенкий)

Уй ҳайвонлари ҳақида

* * *

Ерда юради, кўкка қарамайди,
Ҳеч ери оғримаса ҳам,
Ҳамма вақт ихрайди.

(Чўчқа — белорус)

* * *

Тепалиқдан пастга қараб арча ўсяпти.

(Сигир гуми — Кома халқлари)

* * *

Тоғларни арқонда олиб юришибди.

(Туя — қалмиқ)

* * *

Арқонни тортсанг — тоғ туради.

(Туя — қозоқ)

* * *

Сувга кирса — тарқалади,
Сувдан чиқса — йиғилади.

(От гуми — озарбайжон)

* * *

Тишлари ўткир момиқвой,
Ашула айтар овқат маҳали.

(Мушук — белорус)

* * *

Нима мўйлови билан туғилади?

(Мушук — рус)

* * *

Ўтирса, узун бўйли,
Турса, паст бўйли.

(Ит — қалмиқ)

* * *

Кулранг, бўри эмас,
Узунқулоқ, қуён эмас,
Туёқли, от эмас.

(Эшак — рус)

* * *

Ким тўқимайди, тикмайди,

Бирок одамларни кийинтиради?

(Қўй – рус)

* * *

Кимнинг шохи думидан узун?

(Эчки – чуваш)

Қушлар ҳақида

* * *

Қандай онаки, ўз болаларин кўрмайди?

(Какку – белорус)

* * *

Ўзи йўқдай, овози ўқдай.

(Булбул – рус)

* * *

Эрта тонгда баланд овозда куйлаб,
Ҳаммани далага чорлайди.

(Тўрғай – рус)

* * *

Кечаси билан сичқон овлар,
Кун кириши билан ковагини излар.

(Бойқуш – рус)

* * *

Кундузи ухлар,
Кечаси учиб,
Ўткинчини қўрқитар.

(Бойқуш — рус)

* * *

Доимо тўқиллатар,
Дарахтга зарб урар.
Бироқ уларни майиб қилмай,
Аксинча, тузатар.

(Қизилиштон — рус)

* * *

Деворга чиқиб бақирар,
Ҳамма йиғилса, жим бўлар.

(Хўроз — рус)

* * *

Шох эмас, тожи бор,
Жуда ўткир пихи бор.
Қоровул бўлмаса ҳам,
Огоҳлантирувчи овози бор.

(Хўроз — рус)

* * *

Қандай қушки,
Учмайди, юради,
Толмай дон теради.

(Товуқ — рус)

* * *

Катта тош остида кўплаб майда тош чирқиллайди.

(Курка товуқ ва жўжалар — болгар)

* * *

Онанинг ўн боласи бор,
Ҳаммаси бир хил ёшда.

(Курка товуқ ва жўжалар — рус)

* * *

Чўлоқ хотин сувга кетди.

(Ўрдак — чуваш)

* * *

Кўлда чўмилди,
Ҳўл бўлмади.

(Фоз — рус)

МУҲДАРИЖА:

Сўзбоши

Ўзбек халқ топишмоқлари

Одам ва унинг аъзолари

Ҳайвонот дунёси ҳақида

Парранда ва қушлар

Ҳашаротлар ҳақида

Ўсимликлар дунёси ҳақида

Озиқ-овқатлар ҳақида

Турли буюмлар ва уй жиҳозлари ҳақида

Теварак атроф ва табиат ҳодисалари ҳақида

Қурол-яроғ ҳақида

Чолғу асбоблари ҳақида

Фан-техника ютуқлари ҳақида

Турли халқлар топишмоқлари

Одам ва унинг аъзолари ҳақида топишмоқлар

Уй жиҳозлари ҳақида

Ҳайвонлар ҳақида

Уй ҳайвонлари ҳақида

Қушлар ҳақида

Оммабоп нашр

Қизиқарли топишмоқлар

Нашриёт муҳаррири:

Асрор Самад

Дизайнер:

Аббос Турсунов

Техник муҳаррир:

Зухра Ҳамдамова

Мусахҳиҳ:

Алишер Рўзиматов

Нашриёт лицензияси:

41 № 239 — 2013 йил 4 июль

Теришга берилди: 15.07.2014. Босишга рухсат этилди: 15.08.2014. Бичими: 84x108 ¹/₃₂. Офсет босма. BalticaUz гарнитураси. Босма табоғи: 6,0. Адади: 5000. Буюртма: 45. Баҳоси келишилган нархда.

Нашриёт манзили:

«Adabiyot uchqunlari» нашриёти, 100027,
Тошкент шаҳри, Ўқчи кўчаси, 29-уй.

Босмахона манзили:

«ADAD PLYUS» МЧЖда чоп этилди.
Тошкент шаҳри, Бунёдкор кўчаси, 28-уй.